

Nr 694

Av herr **Källqvist** och fru **Hamrin-Thorell**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 70, angående blind- och dövskoleväsendets organisation m. m.*

(Lika lydande med motion nr 821 i Andra kammaren)

Örebroskolan

För att tillgodose de hörselskadade och döva barnens behov av skolundervisning har hittills följande skolformer stått till buds: vanlig klass, särskild specialundervisning, "hörselklass", "örebroklass" och dövklass. Denna differentiering har motiverats av att undervisning av hörselskadade och döva — liksom av andra kategorier — kräver relativt homogena undervisningsgrupper. Ursprungligen försökte man lösa differentieringsproblemet genom en tudelning, klasser för hörande och klasser för döva. Skolan för hörselskadade i Örebro upprättades med huvudsaklig uppgift att sörja för gränsfallen, d.v.s. de elever som tidigare betraktades som döva men som på grund av teknikens utveckling visade sig ha användbara hörselrester. För elever med mer betydande hörselrester inrättades hörselklasser i anslutning till det allmänna skolväsendet.

Blind- och dövskolutredningen (SOU 1964: 61) utgår från att Örebroskolans nuvarande omfattning avsevärt kommer att begränsas i takt med utbyggnaden av hörselklasserna och de externa dövklasser som föreslås anknutna till det allmänna skolväsendet. Man räknar därför med att vid anordnandet av ett högstadium för specialskolväsendet för döva kunna utnyttja lediga lokaler i Örebroskolan. Departementschefen ansluter sig till utredningens linje.

Vi anser ett sådant betraktelsesätt oförenligt med samhällets skyldighet att i möjligaste mån anpassa undervisningen efter elevernas förutsättningar och behov. Skälen härtill är följande.

I likhet med departementschefen förordar vi en kraftig utbyggnad av hörselklasserna. I dag har endast 50 % av de elever som är i behov av undervisning i hörselklass kunnat beredas sådan undervisning. Uppbyggnaden av ett hörselklasssystem som täcker hela landet är därför en angelägen uppgift som dock med ett realistiskt betraktelsesätt kommer att ta åtskillig tid och stora resurser i anspråk. Innan denna utbyggnad väl har kommit till stånd är Örebroskolan ett nödvändigt komplement. Att redan nu förutsätta att utbyggnaden av hörselklasssystemet medför en sådan minskning av elevunderlaget för Örebroskolan att utnyttjandet av ledig-

blivna lokaler är aktuellt finner vi vara orealistiskt. Med tanke på att mindre kommuner utan tillgång till hörselklasser ofta hänvisar eleverna till Örebroskolan, skulle en nedskärning av skolans resurser under en övergångstid medföra en väsentlig minskning av de hörselskadades möjligheter att få en rätt avpassad undervisning.

Det kan dessutom hävdas att Örebroskolan — även sedan hörselklasserna nått tillräcklig omfattning — är en värdefull differentieringsmöjlighet. För de svårast hörselskadade, men inte helt döva, eleverna torde hörselklasserna inte vara riktigt lämpade, även med en allt längre driven teknisk utveckling. Att hänvisa dessa elever till specialskolväsendet för döva kan också vara olämpligt. En särskild skola av Örebroskolans typ kan i ett sådant läge fortfarande utgöra den lämpligaste skolformen för detta gränsklientel.

Hemkunskap

Undervisning i hemkunskap ges i grundskolan dels i årskurs 6 (alt. slöjd) med en veckotimme, dels i årskurs 7 med fyra veckotimmar. I förslaget till läroplan för döva och hörselskadade förekommer inte någon undervisning i hemkunskap på mellanstadiet. Däremot — i likhet med den allmänna grundskolan — har 4 veckotimmar reserverats för hemkunskap på högstadiet.

I "Läroplan för grundskolan" har bl. a. följande målsättning angivits för undervisningen i hemkunskap: "Undervisningen i hemkunskap skall göra eleverna förtrogna med de arbetsuppgifter som förekommer i ett hem. Den skall vidare ge eleverna intresse för och grundläggande kunskap om frågor som rör kost, bostad, kläder och konsumtion." Samtal med företrädare för döv lärarna har visat att eleverna mycket uppskattar den undervisning som förekommer i hemkunskap. Modersmålsundervisningen på dessa skolors mellanstadium är i hög grad inriktad på inlärandet av sådana ord vilkas reella grundval återfinns i hemkunskapsundervisningen.

Det förefaller därför naturligt att möjlighet till minst en veckotimme i hemkunskap ges i klass 7 i grundskolan för döva och hörselskadade. Denna timme kan tas från modersmålsundervisningen, som omfattar 9 veckotimmar.

Elefvården

Utvecklingen i döv- och blindskolväsendet har gått i riktning mot allt större andel externat och en fastare anknytning till det allmänna skolväsendet. I den mån detta inte varit möjligt har man försökt förlägga internatbyggnaderna skilda från skolbyggnaderna för att ge barnen en känsla av att "gå hem" som andra barn när skoldagen är slut.

Detta har bidragit till att bryta den trista anstaltsatmosfären och att ge

barnen en känsla av hemtrevnad, av att vara som andra barn. Men mycket återstår ännu i detta avseende. Särskilt vill vi framhålla målsättningen att snabbast möjligt knyta de döva och hörselskadade till den allmänna grundskolan. Fördelen av att inte behöva bo långt hemifrån och att få uppleva gemenskap med andra fullsinnade barn måste tillmätas stor betydelse.

Många av dessa elever kommer dock att behöva bo på skolorter som är belägna långt hemifrån. Detta gäller inte bara under det kommande övergångsskedet utan också därefter. Det är då mycket viktigt, att elevvårdsutrymmena ges en så "hemlik" utformning som möjligt.

Blind- och dövskoleutredningen pekar på en rad brister i elevvården. Manillaskolan i Stockholm har efter 5 års besvärigheter och provisorier kommit så långt att planer på en ombyggnad nått kungl. byggnadsstyrelsen. Dövskolan i Lund har ännu inte nått dit trots långvariga ansträngningar. Fortfarande rymmer skolans internatdel alltför få lokaler för fritid och trivsel. Detsamma gäller dövskolan i Härnösand och fortsättningsskolan i Vänersborg.

Departementschefen har inte utlovat några radikala förbättringar i dessa stycken. Det är vår förhoppning att åtgärder snarast vidtages för att göra elevvårdsutrymmena i dessa skolor ändamålsenliga och trivsamma.

Vi hemställer,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 70 måtte besluta

att skolan för hörselskadade i Örebro bibehålles så att differentieringsmöjligheterna därigenom kvarstår;

att ämnet hemkunskap i klass 7 i grundskolan för döva och hörselskadade ges en veckotimme, vilken tages från ämnet svenska; samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla det angelägna i att snabba åtgärder skyndsamt vidtages för att göra elevvårdslokalerna vid skolorna för döva och hörselskadade mer ändamålsenliga.

Stockholm den 6 april 1965

Eric Källqvist

Ruth Hamrin-Thorell